

- повторні (експеримент проводиться за аналогією первинного експерименту, для повторної перевірки висуненої гіпотези);
- заключні і підсумкові (експеримент у ході якого формуються висновки) [3, с. 66-67].

Головне завдання при виборі виду дослідно-експериментальної діяльності полягає у тому, щоб хід роботи був продуманий максимально точно, всебічно, у формі, доступній для дітей дошкільного віку. Зважаючи на це, дидактичний результат можна досягти лише тоді, коли експериментальна діяльність педагога на занятті організовується в комплексі з практичними діями дошкільника та систематично протягом навчального року. Це дозволяє не тільки урізноманітнити прийоми та методи навчальної роботи, а й підтримувати активність дітей старшого дошкільного віку у ході заняття.

Зазначимо, що у закладах дошкільної освіти дослідно-експериментальна діяльність включає в себе безпосередньо організовану діяльність з дітьми (планові експерименти); спільну діяльність із дітьми (спостереження, праця, художня творчість); самостійну діяльність дітей (праця в лабораторії) та спільну роботу з батьками (участь у різних дослідницьких проектах).

Отже, експериментальна діяльність у закладах дошкільної освіти займає важливе місце у освітньому процесі в ході ознайомлення старших дошкільників з природою. У ході опрацювання наукової літератури, ми визначили, що найбільш доцільною класифікацією видів експериментальної діяльності у ЗДО прийнято вважати класифікацію А. Іванова.

Список використаної літератури:

1. Експериментальна діяльність дітей 4-6 років: з досвіду роботи / авт.-упоряд. Л. М. Мегницікова. – Волгоград : Учитель, 2009. – 130 с.
2. Іванова А. И. Экологические наблюдения и эксперименты в детском саду / А. И. Иванова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 224 с.
3. Іванова И. Естественнo-научные наблюдения и эксперименты в детском саду / И. Иванова. – М. : ТЦ Сфера, 2010. – 224 с.
4. Ягупов В. В. Педагогіка / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2002. – 560 с.

Науковий керівник: доцент І. В. Єнгалічева

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ

М. В. Пилявська

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Нині, проблема естетичного виховання, розвитку особистості, формування її естетичної культури є одним з важливих завдань, що стоять перед системою сучасної освіти. У системі естетичного виховання дітей дошкільного віку важливе місце відведено природі. Адже, саме природа найкраще збагачує психіку дитини, вдосконалює її органи чуття та естетичний смак. Виховання любові до природи, вміння відчувати її красу та захоплюватися нею має важливе значення як для естетичного розвитку дітей, так і для морального виховання, зокрема, для формування у дітей патріотичних почуттів, чутливості до оточення, потреби до праці, а також сприяє фізичному загартуванню, розширення розумового кругозору.

Про природу як засіб розвитку особистості вказують у своїх дослідженнях багато науковців: А. Беленька, Н. Горобаха, Н. Глухова, Н. Кот, Н. Лисенко, З. Плохій,

Н. Яришева та ін. Зокрема, проблеми формування естетичних вражень у процесі ознайомлення з природою висвітлені у працях Л. Компанцевої, Е. Нікітіної, О. Половіної та ін.

Видатні вітчизняні педагоги-просвітителі кінця ХХІ – початку ХХ століття вважали саме природу одним з найбільш впливових засобів естетичного виховання дітей дошкільного віку. Так, автор теорії і методики дошкільного виховання Н. Лубенець була переконана, що тісне спілкування дитини з природою – це «найкращий спосіб зміцнити сили дитини» [1, с. 66].

Одним із цінних чинників естетичного розвитку особистості дитини є природа. Поруч із природою дитина вчиться бачити її красу, гармонійність, щирість відтінків кожної пори року, вчиться аналізувати побачене, розповідати, відтворювати у малюнках або інших видах своєї творчості. Так, навколишній світ впливає на формування емоційної свідомості дитини.

Для того, щоб діти правильно сприймали явища природи, необхідно направляти процес сприйняття ними природи. Без наближення дітей до природи і широкого використання її у освітній роботі дитячого навчального закладу не можна вирішувати завдання всебічного розвитку дошкільників – розумового, естетичного, морального, трудового та фізичного. Саме завданням естетичного виховання є надати дітям змогу побачити багатогранність, різноманітність форм, барв, звуків у природі, привертати їх увагу на зміни, що відбуваються в природі у різні пори року, навчити любити і розуміти природу, виховувати бажання бути активним учасником створення прекрасного у житті [5, с. 171–172].

Для розвитку у дітей здібностей естетичного сприймання, уміння бачити і розуміти явища навколишньої природи, потрібна повсякденна кропітка робота. Пам'ятаючи, що в дітей мислення конкретне, педагог повинен вчити дітей бачити красу в найближчому оточенні. Під час спостереження дітям часто пропонують читати уривки з художніх творів, щоб вони запам'ятали художні образи, загадували загадки, складали казки. Принагідно, наведені художні образи, загадки посилюють враження від спостереження [2, с. 346–348]. В. Сухомлинський стверджував, що у грі дитина емоційніше і краще пізнає навколишній світ, природу. Природа – безкрає поле для спостереження дітей, так зазначав педагог, він підкреслював, що духовне життя дитини повноцінне лише тоді, коли вона живе у світі гри, казки, музики, фантазії [1, с. 87].

Любов до природи слід виховувати з раннього віку. Природа є могутнім засобом формування естетичного досвіду особистості, невичерпним джерелом естетичних вражень, емоційного впливу на дитину. Діти, які гостро реагують на красу природи, отримують насолоду від спілкування з нею, більш сприйнятливі і чуйні у своєму ставленні до поезії, образотворчого та інших видів мистецтва. Природа – один з важливих чинників естетичного розвитку особистості. Складний світ суспільних явищ у їх естетичному виразі також робить істотний вплив на формування естетичних поглядів дітей.

Природа є одним із найважливіших засобів виховання. Переконавання людини формуються з дитинства. Одна з головних моральних завдань, що стоять перед педагогами – виховати любов до батьківщини, значить, і дбайливе ставлення до рідної природи. Досягнути цього можна, якщо знайомити дитину з її таємницями, показувати цікаве в житті рослин і тварин, вчити насолоджуватися запахом квітухих трав, красою квітки, пейзажами рідних місць [2, с. 230].

Дитина повинна отримати початкові знання про природу, які потім ляжуть в основу формування у нього матеріалістичного світогляду. Дитина повинна не

бездумно дивитися на природу, а бачити і розуміти природні явища та зв'язок між ними, причинну залежність. Сприйняття природи допомагає розвинути такі якості, як: емоційність, життєрадісність, чуйне, уважне ставлення до всього живому. Дитина, яка любить природу, не буде бездумно рвати квіти, знищувати гнізда, ображати тварин.

Основним способом формування естетичних вражень дітей про красу природи є спостереження за природою, підкріплені розповіддю вихователя про естетичні властивості об'єктів природи, красу навколишнього світу. Користуючись іншими засобами естетичного виховання – поетичним словом, ілюстративним матеріалом, технічними засобами навчання, вихователь може закріпити, поповнити естетичні враження, набуті у процесі спілкування з природою [1, с. 69–70].

Значена роль у формуванні уявлень і понять належить слову. Збагачення словника дітей та оволодіння рідною мовою здійснюються в нерозривному зв'язку з чуттєвим пізнанням природи. Тому у всіх групах матеріал з ознайомлення з природою і розвитку мовлення об'єднаний. Організуючи спостереження в природі, вихователь вирішує в комплексі ряд завдань: формує у дітей знання про природу, вчить спостерігати, розвиває спостережливість, виховує естетично, навчає дітей мовленню тощо.

Програма виховання і навчання у закладах дошкільної освіти визначає основні завдання, зміст і принципи організації роботи з ознайомлення дітей з природою у відповідності до їх вікових особливостей. У ході ознайомлення з природою розширюється орієнтування дітей у навколишньому середовищі, формуються пізнавальні здібності, виховується належне ставлення до природи [4, с. 245–250]

Головне завдання у формуванні естетичного розвитку дітей засобами природи – це пробудження у дітей емоційного ставлення до неї. Емоційне ставлення до природи допомагає зробити дитину вищою у духовному та інтелектуальному плані, багатшою, уважнішою, люблячою. Саме в процесі спілкування з природою створюються сприятливі можливості для здійснення ряду завдань естетичного виховання, а саме: формування естетичних вражень у дітей, навчання розумінню творів мистецтва (пейзажу і натюрморту), перших спроб творити красу у навколишньому.

Зміст і багатство почуттів, викликаних безпосереднім спілкуванням з природою, перебувають у прямій залежності від характеру сприйняття. У відповідність до віку дитини, естетичне сприймання має свої особливості, зумовлені запасом уявлень, обсягом життєвого досвіду дітей. Велике значення в естетичному вихованні має формування уміння відтворювати красу навколишньої природи. Це витікає з розуміння того, що навколишня природа є джерелом збагачення життя прекрасним. Навчаючи дітей відображати природу – квіти, метеликів, листячко, сонечко – вихователь формує естетичний смак, бажання створювати красу навколо себе [1, с. 55–58].

Отже, при вивченні особливостей впливу природи на розвиток естетичних смаків дітей дошкільного віку, доходимо висновку – природа є могутнім засобом естетичного виховання. Але, використання природи, як засобу цього виховання, має базуватись на принципах послідовності і систематичності, оскільки фрагментарне спостереження за об'єктами і явищами природи, не принесе бажаного результату [5, с. 166–168].

Список використаної літератури:

1. Ніколенко Д. Ф. Формування естетичних почуттів у дітей дошкільного віку / Д. Ф. Ніколенко. – Київ, 1967. – 95 с.
2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Поніманська. – Київ, 2004. – 456 с.
3. Флєрина Е. А. Эстетическое воспитание дошкольника / Е. А. Флєрина. – Москва : Просвещение, 1961. – 333 с.

4. Шацкая В. Н. Эстетическое воспитание / В. Н. Шацкая. – М. : Знание, 1987. – 564с.
5. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою: Навч. посібник / Н. Ф. Яришева. – Київ, 1993. – 345 с.

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент І. В. Єнгалічева

ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

С. В. Пікульська

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Однією з життєво важливих галузей знань сучасного людства є математика. Широке використання техніки передбачає наявність у кожної людини принаймні мінімальних математичних знань і уявлень та їх застосувань. У зв'язку з цим актуалізуються питання розробки новаторських методик навчання математики, особливо на першому етапі її вивчення – у початковій школі.

Крім акцентування на свідомому та міцному засвоєнні учнями програмових знань та розвитку практичних умінь, важливо основну увагу приділити розвитку їхніх пізнавальних інтересів, уяви, мислення, пам'яті, математичного мовлення, збагачення словникового арсеналу математичними термінами, а також формуванню провідних загально-навчальних умінь та здібностей [4, с. 228].

Для реалізації цих завдань на уроках математики доцільно застосовувати різноманітні технології, які дали б змогу активізувати пізнавальну діяльність школярів, мотивували б їх до кращого засвоєння навчального матеріалу.

Питання методики викладання математики у початковій школі висвітлили сучасні дослідники М. Бантова, М. Богданович, Н. Будна, М. Козак, Я. Король, С. Скворцова та ін. Зокрема, аналізувалась така проблематика: визначення змісту навчання математики; розробка засобів навчання; дослідження процесу засвоєння знань учнями; аналіз виховних і розвивальних можливостей уроку математики у початковій школі тощо.

В останні десятиліття відбувається закономірна зміна пріоритетних цілей початкового навчання, зумовлена актуалізацією проблеми виховання особистості дитини на основі особистісно орієнтованого діяльнісного підходу. З огляду на це на уроці математики кожній дитині необхідно забезпечити належні умови для самореалізації, аби вона відчула себе повноправним суб'єктом навчальної діяльності. Для цього потрібно оновити підходи до вибору вчителями педагогічного інструментарію. Особливо продуктивним вважаємо застосування на уроках у початковій школі ігрових технологій навчання. Технологія навчання – це сукупність форм, методів, прийомів і засобів передачі соціального досвіду, а також технічне оснащення цього процесу. Специфічними рисами технології навчання є: діагностично поставлені цілі; орієнтація всіх навчальних процедур на гарантоване досягнення навчальних цілей; постійний зворотний зв'язок; відтворюваність усього навчального циклу [2, с. 592].

Ігрові технології суттєво відрізняються від інших навчальних методик, оскільки гра:

- добре відома, звична й улюблена форма діяльності для людини будь-якого віку;
- ефективний засіб активізації будь якої діяльності;
- мотиваційна за своєю природою;